

GUIA DE L'EXPOSICIÓ “Candel, la llibertat d'expressió”

Diferents mirades i un sol fet migratori

Generalitat de Catalunya
Departament d'Ensenyament

1714 / 2014

Departament d'Ensenyament

Febrer 2014

Els continguts d'aquesta publicació estan subjectes a una llicència de Reconeixement-No comercial-Compartir 3.0 de CreativeCommons. Se'n permet còpia, distribució i comunicació pública sense ús comercial, sempre que se n'esmenti l'autoria i la distribució de les possibles obres derivades es faci amb una llicència igual que la que regula l'obra original.

La llicència completa es pot consultar a:

<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/3.0/es/deed.ca>

Índex

1. Presentació.....	4
2. Metodologia.....	4
3. Activitats per fer abans de l'exposició	5
4. Activitats per fer durant l'exposició	6
5. Activitats per fer després de l'exposició.....	8

Programa Paco Candel “Catalunya, un sol poble”
Diferents mirades migratòries i un sol fet

Proposta didàctica sobre l'exposició
“Candel, la llibertat d'expressió”

1. Presentació

L'exposició “Candel, la llibertat d'expressió” està dedicada a la vida i l'obra de l'escriptor, periodista i polític Francesc Candel, mort el mes de novembre de 2007. Ha estat organitzada per la Biblioteca Francesc Candel i la [Fundació Privada Paco Candel](#), i digitalitzada gràcies al suport de l'actual Direcció General per a la Immigració del Departament de Benestar Social i Família (aleshores Secretaria per a la Immigració). L'exposició dóna una visió de conjunt de la trajectòria vital, política i literària de l'escriptor, que encarna les virtuts fonamentals de la convivència democràtica, des del seus orígens al seu poble natal del País Valencià. La mostra està estructurada en diferents apartats, entre els quals hi ha els seus orígens, l'època que va treballar com a dibuixant, escenaris i companys de viatge, la censura que va haver de patir i la seva faceta política i periodística.

2. Metodologia

La proposta que presentem se centra en una sèrie d'activitats per fer abans, durant i després de visitar l'exposició. Les activitats prèvies es proposen apropar l'alumnat a la figura que representà Paco Candel i contextualitzar la temàtica de la migració en la realitat més propera a ells, establint un paral·lelisme entre les característiques migratòries de l'època de Paco Candel i l'actualitat.

Durant l'exposició es realitza una tasca que acompanyi la visita i permeti analitzar el que s'hi observa per fer inferències en un treball posterior.

Per fer a l'aula després de la visita es proposen una sèrie d'activitats que permetran reflexionar sobre el tema.

En tot moment es parteix d'una anàlisi i una reflexió conjunta que permeti un apropament al tema treballat des de diferents mirades i punts de vista. Considerem que la proposta és susceptible de ser adequada o modificada d'acord amb el que el professorat consideri oportú per l'alumnat al qual s'adreça.

3. Activitats per fer abans de l'exposició

Activitat 1

Anem a veure una exposició sobre Paco Candel. Busqueu informació dels trets més característics de la seva personalitat i de la seva trajectòria literària, professional i personal.

Quan investigueu la bibliografia de Paco Candel intenteu deduir quina va ser la realitat social que va viure.

Activitat 2

En grups de quatre persones, feu una sinopsi de la informació recollida.

Activitat 3

Fem una recerca de l'origen de tots els alumnes de l'aula. Quan parlem d'orígens ens remuntarem a la tercera generació; per tant, investigarem d'on procedeixen els nostres avis paterns i materns.

Activitat 3.1. Abans de fer la recerca hem de fer una hipòtesi dels llocs de procedència (per comunitats autònomes, si són d'Espanya, o per països si no ho són) dels alumnes. Feu una llista de totes les comunitats autònomes i països que penseu que sortiran.

Activitat 3.2. Preparem l'arbre genealògic.

Nom de l'alumne/a	Procedència de l'avi patern	Procedència de l'àvia paterna	Procedència de l'avi matern	Procedència de l'àvia materna

Activitat 3.3. Fes el teu arbre genealògic indicant d'on procedeix cada membre de la família.

Activitat 3.4. Feu aquest recull i agrupeu les diferents procedències que heu detectat entre tots.

Quina conclusió en traieu? Compareu els resultats obtinguts amb la hipòtesi prèvia.

Activitat 3.5.

Si els resultats d'aquesta recerca els extrapoléssim a escala de Catalunya, penseu que seria gaire diferent? Per què?

4. Activitats per fer durant l'exposició

La immigració ha estat un fet habitual en la història de Catalunya. Segons les èpoques, els fluxos migratoris han anat variant. Centrant-nos en l'època viscuda per Paco Candel i a la ciutat de Barcelona i la seva àrea metropolitana pel que fa al territori, veiem que la població que s'hi estableix procedeix de molts indrets de l'Estat espanyol.

Comprovareu que l'exposició que anirem a veure està distribuïda en diferents apartats. Durant la visita heu d'anar emplenant el dossier que us hem facilitat.

En grups reduïts de quatre persones busqueu la informació que l'exposició us proporciona directament i doneu una opinió consensuada en aquelles activitats que se us proposen.

No us oblideu de fer la fotografia que se us demana en algunes de les activitats.

Després a l'aula es farà la posada en comú, i fareu altres activitats de síntesi o d'ampliació.

Cerqueu a l'exposició:

ORÍGENS

- De quin indret d'Espanya era i quants anys tenia Paco Candel quan va arribar a Barcelona?
- Quan Paco Candel tenia onze anys, quin fet històric va esdevenir-se? Com penseu que pot haver influït en la seva vida?
- Per què penseu que hi ha una fotografia d'una església en aquesta exposició?
- A quin barri va viure Paco Candel quan es va establir a Barcelona? Penseu que la nova immigració podria ocupar les cases de l'onada immigratòria anterior? Per quins motius?
- Feu una fotografia de la imatge de còmic (FOTO 1) que trobareu en aquesta exposició, per poder-la treballar a l'aula després de la visita.

LA PERSONA

- Entre les fotografies de Paco Candel, quina triaríeu i per què? Feu una fotografia d'aquesta imatge per fer un treball posterior a l'aula (FOTO 2).

L'ESCRITOR

Paco Candel va ser escriptor i alguns dels seus llibres els va signar amb el nom de Francesc Candel.

- A l'exposició busqueu la revista per a la qual va fer articles.
- Quin títol porta un dels articles que Paco Candel va escriure per a aquesta revista?
- A part d'Els altres catalans, quins altres llibres va escriure?

ELS ALTRES CATALANS

Els altres catalans que descriu Paco Candel en el seu llibre són aquelles persones que venien de fora de Catalunya i es quedaven a viure-hi i treballar-hi.

- En aquests moments existeixen els altres catalans? Quins podrien ser els altres catalans d'avui?
- Quina situació personal penseu va motivar Paco Candel a escriure aquest llibre?
- Hi ha una fotografia d'una estació de tren amb molts homes i maletes. Si un nen o nena petit us preguntés: "Qui són aquests senyors, què fan, d'on vénen, on van", que li diríeu? A l'actualitat passa, això? Quina imatge que hàgiu vist als mitjans de comunicació podria reflectir una situació similar?
- En la fotografia d'un grup de persones grans assegudes juntes, què penseu que podrien fer o podrien dir? Inventeu un diàleg que s'ajusti a la situació que representa la imatge.
- Els nens jugaven al carrer sense joguines, amb un bassal d'aigua. Penseu que eren menys feliços que els nens d'ara? Per què? Ara molts nens i nenes procedents d'altres països juguen a les places entre ells o amb altres nens. Per què? Heu observat a què juguen? Expliqueu-ho.
- Aquí veureu una fotografia del ja desaparegut "Palacio de las Misiones". Intenteu fer una bona fotografia d'aquesta imatge per fer una cerca posterior a l'aula (FOTO 3).
- En el recull de fotografies d'aquest apartat observareu Paco Candel fent una conferència. Al fons de l'escenari us fixareu en un cartell que recull un lema molt reivindicat en aquella època. Anoteu quin és el lema de què parlem, a l'aula ja el treballarem.

EL POLÍTIC

Paco Candel va ser senador.

- Per quin grup polític va ser senador? El grup que va representar al senat era de dretes o d'esquerres?
- Al marge d'observar les fotografies del Paco Candel polític, anoteu els anys que va dedicar-se a la política.

EL DIBUIXANT

Paco Candel també va ser dibuixant.

- Quins eren els seus il·lustradors preferits?
- Dels dibuixos que hi ha a l'exposició, quin t'agrada més i per què? Fes-ne una fotografia (FOTO 4).

5. Activitats per fer després de l'exposició

- Poseu un títol a l'exposició que heu vist.
- En un mapa d'Espanya busqueu el poble on va néixer Paco Candel i dibuixeu el recorregut que va fer fins arribar a Can Tunis de Barcelona. Investigueu les condicions del viatge: quantes hores va durar, en quines condicions es feia...
- Imprimiu la foto 1. Observeu les dates impreses al peu del còmic. Com si es tractés d'una pel·lícula Candel intenta resumir en un dibuix la seva vivència d'aquells anys. Feu una recerca per deduir els fets històrics que Candel ens vol explicar en aquest còmic.
- Imprimiu la foto 2. A l'apartat de l'exposició titulat "La persona" heu triat una de les fotografies. Feu una descripció de la imatge i poseu-hi un títol.
- Feu una cerca a internet per esbrinar alguns dels llibres que va escriure Paco Candel o els articles de revistes que va publicar. Compareu els títols que en dona l'Agència Espanyola del ISBN i la pàgina de la fundació Paco Candel.
- Poseu en comú amb els companys i companyes la cerca realitzada i intenteu esbrinar què tenen en comú les temàtiques que suggereixen els títols dels llibres i els articles.
- Una persona pot sentir-se del país o de la ciutat on va néixer i del país o la ciutat on viu? Això és possible? Per què?

- Foto 3. Feu una cerca a internet per descobrir on estava situat i quina era la utilitat de l'edifici anomenat "El Palacio de las Misiones".
- El lema que hem recollit a l'apartat "Els altres catalans" és "llibertat d'expressió". Establiu un debat a l'aula per raonar per quin motiu aquest lema era un motiu de reivindicació.
- A l'exposició hem llegit que durant els anys 1977-1979 Paco Candel ocupava càrrecs polítics. Expliqueu sota quin règim polític vivia Espanya.
- Foto 4. Heu triat un dibuix i heu fet una fotografia. Expliqueu per què l'heu escollit.
- A partir del que heu vist, discuteu les similituds i les diferències que hi ha entre la immigració de l'època de Paco Candel i la immigració actual. Feu una llista de les característiques de cada un dels grups i poseu-les en comú.
- Coneixeu escriptors que viuen a Catalunya i escriuen en català que no hagin nascut a Catalunya? Si no en sabeu cap, feu una cerca a internet o a les biblioteques. Feu una llista amb alguns dels noms d'escriptors o escriptores catalans d'origen estranger.
- Paco Candel també va ser polític. Quins polítics no nascuts a Catalunya que hagin estat diputats o senadors coneixeu?
- Quina cançó que conegueu posaríeu de música de fons a aquesta exposició?
- Quina pregunta us queda per fer després de veure l'exposició i comparar la immigració que retrata amb l'actual?
- Feu un recull de tot el material escrit que heu elaborat per treballar la visita a l'exposició de Paco Candel. Ordeneu el material i feu un índex. L'últim apartat d'aquest treball serà la biografia de Paco Candel. Assegureu-vos de buscar la informació en fonts solvents, i acompanyareu-la de les il·lustracions que considereu oportunes.

Per acabar totes les tasques relacionades amb l'exposició i la biografia de Paco Candel farem un informe per adreçar-lo a la Fundació Paco Candel, que és la que ha promogut, pensat i organitzat aquesta exposició.

Us proposem un guió per facilitar-vos l'elaboració d'aquest informe.

1. Raoneu el que us ha agradat més de l'exposició.
2. Valoreu el que considereu més rellevant del compromís social i polític de Paco Candel.
3. Expliqueu quin seria el llibre que Paco Candel escriuria avui si hagués de parlar dels immigrants actuals (títol del llibre, temes tractats, personatges, llocs de procedència, llocs on anirien a viure, feines que desenvoluparien...).